

Zbiór Orzeczeń

Sprawy T-141/07, T-142/07, T-145/07 i T-146/07

**General Technic-Otis Sàrl i in.
przeciwko
Komisji Europejskiej**

Konkurencja – Porozumienia, decyzje i uzgodnione praktyki – Rynek instalacji i obsługi wind i schodów ruchomych – Decyzja stwierdzająca naruszenie art. 81 WE – Manipulowanie w ramach postępowań przetargowych – Podział rynku – Ustalenie cen

Streszczenie wyroku

- Konkurencja – Zasady Unii – Naruszenia – Przypisanie – Spółka dominująca i spółki zależne – Jednostka gospodarcza – Kryteria oceny – Domniemanie decydującego wpływu wywieranego na spółkę zależną przez spółkę dominującą posiadającą 100% jej kapitału*
(art. 81 WE; rozporządzenie Rady nr 1/2003, art. 23 ust. 2)
- Konkurencja – Zasady Unii – Naruszenia – Przypisanie – Spółka dominująca i spółki zależne – Jednostka gospodarcza – Kryteria oceny – Domniemanie decydującego wpływu wywieranego na spółkę zależną przez spółkę dominującą posiadającą 100% jej kapitału – Naruszenie zasady indywidualizacji kar – Brak – Naruszenie zasady domniemania niewinności – Brak*
(art. 81 WE; rozporządzenie Rady nr 1/2003, art. 23 ust. 2)
- Akty instytucji – Uzasadnienie – Obowiązek – Zakres – Uzasadnienie dorozumiane – Dopuszczalność*
(art. 253 WE)
- Konkurencja – Zasady Unii – Naruszenia – Przypisanie – Spółka dominująca i spółki zależne – Domniemanie decydującego wpływu wywieranego na spółkę zależną przez spółkę dominującą posiadającą 100% jej kapitału – Spółka zależna należąca do spółki holdingowej pośredniej – Okoliczność niewystarczająca do obalenia domniemania*
(art. 81 WE)
- Konkurencja – Zasady Unii – Naruszenia – Przypisanie – Spółka dominująca i spółki zależne – Domniemanie decydującego wpływu wywieranego na spółkę zależną przez spółkę dominującą posiadającą 100% jej kapitału – Niezależność zachowania pracowników spółek zależnych w stosunku do tych spółek – Brak*
(art. 81 WE)

6. *Konkurencja – Zasady Unii – Adresaci – Przedsiębiorstwa – Pojęcie – Prowadzenie działalności gospodarczej – Podmiot posiadający udziały kontrolne w spółce i wywierający wpływ na jej zarządzanie – Włączenie*
(art. 81 ust. 1 WE)
7. *Konkurencja – Postępowanie administracyjne – Poszanowanie prawa do obrony – Pismo w sprawie przedstawienia zarzutów – Nieprzekazanie dokumentu nierozstrzegającego dla poparcia zarzutu – Ciężar dowodu*
8. *Konkurencja – Grzywny – Wytyczne w sprawie metody ustalania grzywien – Charakter prawny*
(komunikat Komisji 98/C 9/03)
9. *Konkurencja – Grzywny – Kwota – Ustalenie – Kryteria – Waga naruszenia – Ocena – Obowiązek uwzględnienia rzeczywistego wpływu na rynek – Brak – Zasadnicza rola kryterium dotyczącego charakteru naruszenia*
(rozporządzenie Rady nr 1/2003, art. 23 ust. 2; komunikat Komisji 98/C 9/03, pkt 1A)
10. *Konkurencja – Grzywny – Kwota – Ustalenie – Kryteria – Waga naruszenia – Obowiązek uwzględnienia rozmiaru rynku – Brak*
(komunikat Komisji 98/C 9/03, pkt 1A akapit drugi tiret trzecie)
11. *Konkurencja – Grzywny – Kwota – Ustalenie – Kryteria – Waga naruszenia – Uwzględnienie rzeczywistych możliwości ekonomicznych przedsiębiorstwa do spowodowania szkody*
(rozporządzenie Rady nr 1/2003, art. 23 ust. 2; komunikat Komisji 98/C 9/03, pkt 1A)
12. *Konkurencja – Grzywny – Kwota – Ustalenie – Kryteria – Czas trwania naruszenia – Naruszenia długotrwałe – Automatyczne zwiększenie o 10% za każdy rok kwoty wyjściowej*
(rozporządzenie Rady nr 1/2003, art. 23 ust. 2; komunikat Komisji 98/C 9/03, pkt 1B akapit pierwszy, tiret od pierwszego do trzeciego)
13. *Konkurencja – Grzywny – Kwota – Ustalenie – Odstraszający charakter – Kryteria oceny czynnika odstraszającego – Uwzględnienie wielkości i całkowitych zasobów ukaranego przedsiębiorstwa*
(rozporządzenie Rady nr 1/2003, art. 23 ust. 2; komunikat Komisji 98/C 9/03, pkt 1A)
14. *Konkurencja – Grzywny – Kwota – Ustalenie – Kryteria – Obniżenie kwoty grzywny w zamian za współpracę przedsiębiorstwa, któremu zarzucono naruszenie – Przesłanki – Zwiększona wartość dowodów przedstawionych przez zainteresowane przedsiębiorstwo*
(rozporządzenie Rady nr 1/2003, art. 23 ust. 2; komunikat Komisji 2002/C 45/03)
15. *Postępowanie – Skarga wszczynająca postępowanie – Wymogi formalne – Zwięzłe przedstawienie powołanych zarzutów – Argument zawarty w przypisie dolnym skargi – Niedopuszczalność*
(regulamin postępowania przed Sądem, art. 44 § 1 lit. c))

16. *Konkurencja – Grzywny – Kwota – Ustalenie – Kryteria – Nienałożenie lub obniżenie grzywny w zamian za współpracę przedsiębiorstwa, któremu zarzucono naruszenie – Zastosowanie komunikatu w sprawie współpracy – Obniżenie z tytułu braku kwestionowania poza ramami tego komunikatu*

(rozporządzenie Rady nr 1/2003, art. 23 ust. 2; komunikaty Komisji: 96/C 207/04; 2002/C 45/03)

17. *Konkurencja – Grzywny – Kwota – Ustalenie – Kryteria – Nienałożenie lub obniżenie grzywny w zamian za współpracę przedsiębiorstwa, któremu zarzucono naruszenie – Obniżenie z tytułu braku kwestionowania poza ramami komunikatu w sprawie współpracy – Proporcjonalność*

(rozporządzenie Rady nr 1/2003, art. 23 ust. 2; komunikat Komisji 2002/C 45/03)

18. *Konkurencja – Grzywny – Kwota – Ustalenie – Zakres swobodnego uznania przysługujący Komisji – Poszanowanie zasady proporcjonalności – Przesłanki*

(rozporządzenie Rady nr 1/2003, art. 23 ust. 2)

1. Zachowanie spółki zależnej można przypisać spółce dominującej między innymi, w przypadku gdy mimo posiadania odrębnej podmiotowości prawnej spółka zależna nie określa w sposób autonomiczny swojego zachowania rynkowego, lecz stosuje zasadniczo instrukcje dawane jej przez spółkę dominującą, w szczególności z uwzględnieniem więzów ekonomicznych, organizacyjnych i prawnych łączących oba te podmioty prawa. W tego rodzaju sytuacji spółka dominująca i jej spółka zależna są bowiem częścią tej samej jednostki gospodarczej, a tym samym tworzą jedno przedsiębiorstwo. Zatem okoliczność, że spółka dominująca i jej spółka zależna stanowią jedno przedsiębiorstwo w rozumieniu art. 81 WE, pozwala Komisji na skierowanie decyzji nakładającej grzywny do spółki dominującej, bez konieczności ustalania jej bezpośredniego zaangażowania w naruszenie.

W tym względzie Komisja nie może ograniczyć się do stwierdzenia, że przedsiębiorstwo może wywrzeć znaczący wpływ na inne przedsiębiorstwo, bez potrzeby zbadania, czy taki wpływ miał w rzeczywistości miejsce. Przeciwnie, do Komisji należy w zasadzie udowodnienie takiego znaczącego wpływu na podstawie wszystkich okoliczności faktycznych, w tym w szczególności ewentualnych uprawnień kierowniczych jednego z tych przedsiębiorstw względem drugiego.

W szczególnym przypadku, gdy spółka dominująca posiada 100% kapitału swej spółki zależnej, która popełniła naruszenie zasad konkurencji Unii, po pierwsze, ta spółka dominująca może wywierać decydujący wpływ na zachowanie swej spółki zależnej, a po drugie, istnieje wrzuszalne domniemanie, że spółka dominująca rzeczywiście wywiera taki decydujący wpływ na swą spółkę zależną.

W tych okolicznościach wystarczy, że Komisja wykaże, iż cały kapitał spółki zależnej znajduje się w posiadaniu jej spółki dominującej, aby móc domniemywać, że ta ostatnia wywiera decydujący wpływ na politykę handlową swej spółki zależnej. Komisja będzie mogła następnie uznać spółkę dominującą za solidarnie odpowiedzialną za zapłatę grzywny nałożonej na jej spółkę zależną, chyba że owa spółka dominująca, na której spoczywa ciężar obalenia tego domniemania, przedstawi wystarczające dowody pozwalające wykazać, że jej spółka zależna zachowuje się na rynku w sposób autonomiczny.

Ocena ewentualnego istnienia wspólnej kontroli nad spółkami zależnymi przez spółki dominujące powinna odbywać się przy uwzględnieniu okoliczności właściwych dla każdej sprawy. W konsekwencji ocena okoliczności faktycznych przeprowadzona przez Komisję w poprzednich sprawach nie może zostać zastosowana w każdym przypadku, ponieważ decyzje dotyczące innych spraw mogą być traktowane jedynie jako wytyczne, gdyż okoliczności faktyczne spaw nie są identyczne.

Wynika z tego, że w sytuacji kiedy w trakcie okresu, w którym trwało naruszenie, spółka dominująca posiada bezpośrednio 100% kapitału jednej ze swoich spółek zależnych a pośrednio, poprzez tą spółkę, 100% kapitału innych spółek zależnych znajdujących się w innych państwach członkowskich, Komisja słusznie przyjmuje, że spółka dominująca w trakcie tego okresu w którym trwało naruszenie wywierała decydujący wpływ na politykę handlową tych spółek.

(por. pkt 56–60, 69, 70, 108, 381)

2. Zgodnie z zasadą indywidualizacji kar i sankcji stosowaną we wszelkich procedurach administracyjnych, które mogą zaowocować nałożeniem sankcji na podstawie unijnych uregulowań dotyczących konkurencji, przedsiębiorstwo ponosi odpowiedzialność wyłącznie za naruszenie, które mu się zarzuca. Jednakże zasada ta musi pozostawać w zgodzie z pojęciem przedsiębiorstwa. Komisja jest bowiem uprawniona do skierowania decyzji nakładającej grzywny na spółkę dominującą danej grupy przedsiębiorstw nie ze względu na okoliczność, iż spółka dominująca nakłaniała swoją spółkę zależną do popełnienia naruszenia ani tym bardziej z uwagi na udział spółki dominującej w naruszeniu, ale ze względu na to, że stanowią one jedno przedsiębiorstwo w rozumieniu art. 81 WE.

Zasada domniemania niewinności, jaka wynika między innymi z art. 6 ust. 2 europejskiej konwencji praw człowieka stanowi część praw podstawowych, które są uznane w porządku prawnym Unii i została potwierdzonym ponadto przez art. 6 ust. 2 UE oraz przez art. 48 ust. 1 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej. Biorąc pod uwagę charakter spornych naruszeń oraz charakter i surowość związanych z nimi sankcji, zasada domniemania niewinności ma zastosowanie w szczególności do postępowań w sprawie naruszenia reguł konkurencji stosowanych w przypadku przedsiębiorstw, które mogą zakończyć się nałożeniem grzywien lub kar pieniężnych.

W tym kontekście reguła dotycząca przypisania naruszenia, jak domniemanie wywierania decydującego wpływu przez spółkę dominującą posiadającą 100% kapitału jej spółek zależnych na te spółki, nie może naruszać tego domniemania. Europejski Trybunał Praw Człowieka uznał bowiem, że art. 6 europejskiej konwencji praw człowieka nie sprzeciwia się domniemaniom faktycznym lub prawnym zawartym w ustawach karnych, jednak nakazuje on, aby zawierały się one w rozsądnych granicach, które uwzględniają wagę wchodzących w grę interesów i wymóg zachowania prawa do obrony. W związku z tym nie dochodzi do naruszenia zasady domniemania niewinności w sytuacji, gdy w ramach postępowania w sprawie konkurencji na podstawie ogólnego doświadczenia wysnute zostają określone wnioski, pod warunkiem że zainteresowane przedsiębiorstwa mają możliwość obalenia tych wniosków.

(por. pkt 71, 73, 77)

3. Uzasadnienie wymagane przez art. 253 WE powinno przedstawiać w sposób jasny i jednoznaczny rozumowanie instytucji unijnej, która wydała sporny akt, pozwalając zainteresowanym poznać podstawy wydanej decyzji, a właściwemu sądowi dokonać jej kontroli.

Ocena, czy uzasadnienie aktu spełnia wymogi tego postanowienia, winna opierać się nie tylko na jego brzmieniu, ale także uwzględniać okoliczności jego wydania, jak również całości przepisów prawa regulującego daną dziedzinę.

Co więcej uzasadnienie może być dorozumiane, pod warunkiem że umożliwia ono zainteresowanym poznanie powodów, dla których podjęte zostały dane środki, i dostarcza elementów wystarczających dla dokonania kontroli.

(por. pkt 80, 97, 301, 302)

4. Charakter spółki dominującej jako spółki holdingowej zróżnicowanego konglomeratu, gdzie nadzór nad działalnością jednej z jej spółek zależnych ograniczał się do tego, czego wymagały zobowiązania spółki dominującej względem swoich udziałowców zgodnie z właściwym prawem, nie może również

obalić domniemanie odpowiedzialności za naruszenie reguł konkurencji Unii, która spoczywa na spółce dominującej posiadającej 100% kapitału jej spółek zależnych. W kontekście bowiem grupy spółek holding jest spółką mającą na celu gromadzenie udziałów w różnych spółkach i jego zadaniem jest zapewnienie jednolitego kierowania tymi spółkami.

(por. pkt 84)

5. Jeżeli chodzi o domniemanie odpowiedzialności spółki dominującej posiadającej 100% kapitału jej spółek zależnych za naruszenia reguł konkurencji Unii popełnione przez jej spółki zależne, fakt, że niektórzy pracownicy tych spółek zależnych działali niezgodnie z instrukcjami spółki dominującej w szczególności zatajając swoje działania przed ich przełożonymi oraz przez nią nie może obalić domniemanie braku autonomii danych spółek zależnych. W tym względzie zastosowane rozróżnienie między spółkami zależnymi a ich pracownikami, którzy mogli dopuścić się naruszeń, zatajając swoje działania przed przełożonymi i przed spółką dominującą, jest sztuczne. Pracownicy ci znajdują się bowiem względem zatrudniających ich spółek zależnych w stosunku charakteryzującym się tym, że pracują oni dla kierownictwa i pod kierownictwem każdej z tych spółek i że w trakcie trwania tego stosunku są oni zintegrowani w tych przedsiębiorstwach, tworząc w ten sposób z każdą z tych spółek podmiot gospodarczy.

(por. pkt 87)

6. Pojęcie przedsiębiorstwa w prawie konkurencji obejmuje każdą jednostkę wykonującą działalność gospodarczą niezależnie od jej formy prawnej i sposobu finansowania. Zwykle dzierżenie udziałów, nawet kontrolnych, nie wystarczy, aby uznać za gospodarczą, działalność podmiotu, dzierżyciela tych udziałów, jeżeli polega ona jedynie na wykonywaniu praw związanych ze statusem akcjonariusza lub członka oraz ewentualnym pobieraniu dywidend, zwykłych pożytków z prawa własności danego dobra. Natomiast podmiot, który posiadając udziały kontrolne w spółce, skutecznie wykonuje tę kontrolę poprzez bezpośrednie lub pośrednie wywieranie wpływu na zarządzanie nią, powinien być uważany za uczestniczący w działalności gospodarczej wykonywanej przez kontrolowane przedsiębiorstwo. W celu zweryfikowania czy ta kontrola jest skutecznie wykonywana w ramach analizy kwestii, czy wiele spółek należących do grupy tworzy jednolitą jednostkę gospodarczą, pod uwagę można wziąć wpływ wywierany przez spółkę dominującą na politykę cenową, produkcję i dystrybucję, cele sprzedaży, marżę brutto, koszty sprzedaży, „cash flow”, zapasy i marketing, lecz również wszystkie istotne okoliczności dotyczące związków gospodarczych, organizacyjnych i prawnych wiążących te spółki, które mogą różnić się w poszczególnych przypadkach, a których w konsekwencji nie można wymienić w sposób wyczerpujący.

(por. pkt 101, 103)

7. Poszanowanie prawa do obrony we wszelkich postępowaniach, które mogą doprowadzić do nałożenia sankcji, w szczególności grzywny lub okresowej kary pieniężnej, stanowi podstawową zasadę prawa Unii, którą należy respektować także w postępowaniu administracyjnym. W tym względzie przedstawienie zarzutów stanowi gwarancję proceduralną realizującą tą podstawową zasadę. Wymaga ona w szczególności, aby pismo w sprawie przedstawienia zarzutów kierowane przez Komisję do przedsiębiorstwa wobec którego Komisja zamierza nałożyć karę za naruszenie zasad konkurencji, zawierało podstawowe dowody zebrane przeciw temu przedsiębiorstwu, takie jak zarzucane czyny, ich kwalifikacja i dowody, na których Komisja się opiera, ażeby przedsiębiorstwo to mogło podnieść swoje argumenty w ramach rozpoczętego względem niego postępowania administracyjnego.

W tym kontekście, niepodanie do wiadomości dokumentu obciążającego stanowi naruszenie prawa do obrony tylko w przypadku, gdy dane przedsiębiorstwo wykaże, po pierwsze, że Komisja opierała się na tym dokumencie w celu poparcia swoich zarzutów dotyczących naruszenia, a po drugie, że zarzuty te można było udowodnić tylko przez powołanie się na ten dokument. Jeżeli istniały inne dowody z dokumentów, których istnienia strony były świadome w trakcie postępowania administracyjnego,

a które wyraźnie popierały ustalenia Komisji, okoliczność, że taki obciążający dokument nieujawniony zainteresowanej osobie nie został dopuszczony jako dowód, nie wpływa na ważność zarzutów podniesionych w zaskarżonej decyzji. Zainteresowane przedsiębiorstwo musi zatem wykazać, że wynik, do jakiego doszła Komisja w decyzji, byłby inny, gdyby należało wyłączyć obciążający je środek dowodowy w postaci dokumentu, który nie został podany do wiadomości i na którym Komisja oparła swoje zarzuty wobec tego przedsiębiorstwa.

(por. pkt 122–124, 197)

8. Wytycznych w sprawie metody ustalania grzywien nakładanych na mocy art. 15 ust. 2 rozporządzenia nr 17 oraz art. 65 ust. 5 traktatu EWWiS nie można uznać za normę prawną, której w każdym razie musi przestrzegać administracja, lecz za normę postępowania, która stanowi pewną wskazówkę dla praktyki administracyjnej i od której administracja nie może odstąpić w konkretnym przypadku bez podania powodów, które byłyby zgodne z zasadą równego traktowania. Przyjmując takie normy postępowania i ogłaszając poprzez publikację, że będzie ona je stosować od tej pory do przypadków w nich przewidzianych, Komisja sama wyznacza sobie granice swobodnego uznania i nie może odejść od tych norm bez narażania się w danym przypadku na sankcję za naruszenie ogólnych zasad prawa, takich jak zasada równego traktowania lub zasada ochrony uzasadnionych oczekiwań. Ponadto wspomniane wytyczne określają w sposób generalny i abstrakcyjny tryb postępowania, jaki narzuciła sobie Komisja dla celów ustalenia kwoty grzywien nałożonych w tej decyzji, i zapewniają w konsekwencji tym przedsiębiorstwom pewność prawa.

(por. pkt 137–139)

9. Wagę naruszeń prawa konkurencji Unii należy ustalić na podstawie licznych okoliczności, do których należą szczególne okoliczności sprawy, jej kontekst i odstrasżające działanie grzywien, przy czym nie ma potrzeby ustalania wiążącej lub wyczerpującej listy kryteriów, które należy obowiązkowo uwzględnić.

Zgodnie z pkt 1 A akapit pierwszy wytycznych w sprawie metody ustalania grzywien nakładanych na mocy art. 15 ust. 2 rozporządzenia nr 17 oraz art. 65 ust. 5 traktatu EWWiS, Komisja powinna, w ramach oceny wagi naruszenia, przeprowadzić badanie konkretnego wpływu na rynek wyłącznie wówczas, jeśli można go określić. W celu oceny tego wpływu, Komisja jest zobowiązana do przyjęcia za punkt odniesienia konkurencji, jaka normalnie istniałaby w przypadku braku naruszenia. Tak więc ponieważ skarżący nie wykazują że konkretny wpływ karteli na rynek był możliwy do zmierzenia, Komisja nie jest zobowiązana do uwzględnienia konkretnego wpływ naruszeń na rynek w celu dokonania oceny ich wagi. Skutek praktyki antykonkurencyjnej nie jest bowiem sam w sobie kryterium rozstrzygającym dla oceny odpowiedniej wysokości grzywiny. W szczególności elementy objęte aspektem zamiaru mogą być istotniejsze niż elementy dotyczące tych skutków, przede wszystkim gdy chodzi o naruszenia, które są poważne same z siebie, takie jak podział rynków. Wobec tego charakter naruszenia odgrywa zasadniczą rolę, w szczególności przy badaniu przesłanek „bardzo poważnych” naruszeń. Z opisu bardzo ciężkich naruszeń zawartego we wspomnianych wytycznych wynika, że porozumienia lub uzgodnione praktyki, których celem jest między innymi podział rynków, mogą na podstawie samego ich charakteru spowodować uznanie ich za „bardzo ciężkie” bez konieczności dokonania charakterystyki tych zachowań z punktu widzenia wpływu na rynek czy określonego obszaru geograficznego. Wniosek ten poparty jest faktem, że o ile opis poważnych naruszeń wyraźnie wspomina o wpływie na rynek oraz skutkach wywoływanych na dużych obszarach wspólnego rynku, o tyle opis bardzo poważnych naruszeń nie zawiera żadnego wymogu konkretnego wpływu na rynek ani skutków dotyczących określonego obszaru.

Naruszenia te znajdują się również wśród przykładów porozumień wyraźnie uznanych za niezgodne ze wspólnym rynkiem w art. 81 ust. 1 lit. c) WE. Porozumienia te – poza ciężkim zakłóceniem gry rynkowej, którą za sobą pociągają z uwagi na to, że zobowiązują strony do zachowania odrębnych rynków, często ograniczonych granicami krajowymi – powodują izolację tych rynków, naruszając

w ten sposób fundamentalny cel traktatu dotyczący integracji rynku wspólnotowego. Również naruszenia tego rodzaju, w szczególności w zakresie porozumień horyzontalnych, są kwalifikowane przez orzecznictwo jako „szczególnie poważne” lub „naruszenia oczywiste”.

Ponadto zasięg rynku geograficznego stanowi jedno z trzech podstawowych kryteriów, według wspomnianych wytycznych, przy dokonywaniu ogólnej oceny wagi naruszenia. Pośród tych współzależnych kryteriów, zasięg rynku geograficznego nie jest kryterium niezależnym w tym znaczeniu, że tylko naruszenia dotyczące kilku państw członkowskich mogłyby być uznane za „bardzo poważne”. Ani traktat, ani rozporządzenie nr 1/2003, ani też te wytyczne i orzecznictwo nie pozwalają uznać, że tylko ograniczenia na bardzo szerokim rynku geograficznym mogą być tak zakwalifikowane. Ponadto całe terytorium państwa członkowskiego, nawet jeśli jest ono w porównaniu z innymi państwami członkowskimi stosunkowo małe, stanowi w każdym razie istotną część wspólnego rynku.

(por. pkt 135, 151, 152, 156, 158–160, 163, 164, 180, 182–184, 195, 202, 206)

10. W zakresie decyzji Komisji stwierdzających naruszenie reguł konkurencji Unii i nakładających grzywny, rozmiar rynku właściwego nie jest co do zasady kryterium obowiązkowym, lecz tylko jednym spośród wielu istotnych kryteriów oceny wagi naruszenia i ustalenia wysokości grzywny, a Komisja nie jest zobowiązana do określenia granic właściwego rynku ani do oceny jego rozmiaru, gdy dane naruszenie ma charakter antykonkurencyjny. Wytyczne w sprawie metody ustalania grzywien nakładanych na mocy art. 15 ust. 2 rozporządzenia nr 17 oraz art. 65 ust. 5 traktatu EWWiS nie przewidują bowiem, iż kwota grzywien jest obliczana na podstawie całkowitego obrotu albo obrotu uzyskanego przez przedsiębiorstwa na danym rynku. Nie stoją one jednak na przeszkodzie temu, aby takie obroty zostały wzięte pod uwagę przy ustalaniu kwoty grzywny, tak by przestrzegane były ogólne zasady prawa Unii oraz gdy wymagają tego okoliczności.

W dodatku Komisja ustala w sposób spójny ogólne kwoty wyjściowe grzywien za naruszenia popełnione w kilku państwach członkowskich, ponieważ mając na uwadze rozmiar danych rynków, na których wystąpiło naruszenie, kwoty te są tym większe, im większy je rozmiar tych rynków, nie stosując przy tym ścisłego wzoru matematycznego.

W tych okolicznościach nie należy ani obniżać ogólnej kwoty wyjściowej grzywny ustalonej za naruszenie popełnione w Luksemburgu i odpowiadającej połowie minimalnego progu, który jest normalnie przewidziany we wspomnianych wytycznych za naruszenie zakwalifikowane jako bardzo poważne ani uznać, że kwota ta jest nadmierna.

(por. pkt 168–172, 174, 176, 177, 180, 203)

11. W ramach obliczania kwoty grzywien nałożonych na podstawie art. 23 ust. 2 rozporządzenia nr 1/2003 różne traktowanie zainteresowanych przedsiębiorstw jest nierozłącznie związane z uprawnieniami przysługującymi Komisji na mocy tego przepisu. W ramach przysługującego Komisji swobodnego uznania jest ona bowiem zobowiązana do indywidualizacji kary na podstawie zachowań i cech właściwych zainteresowanym przedsiębiorstwom w celu zapewnienia w każdym przypadku pełnej skuteczności zasad konkurencji Unii. Zatem zgodnie z wytycznymi w sprawie metody ustalania grzywien nakładanych na mocy art. 15 ust. 2 rozporządzenia nr 17 oraz art. 65 ust. 5 traktatu EWWiS w odniesieniu do naruszenia o określonej wadze, gdy w naruszeniu uczestniczy kilka przedsiębiorstw (np. kartele), może wystąpić potrzeba wagi ogólnej kwoty wyjściowej w celu ustalenia konkretnej kwoty wyjściowej uwzględniającej wagę, a tym samym rzeczywisty wpływ nagannego zachowania każdego z przedsiębiorstw na konkurencję, w szczególności tam gdzie istnieje znaczna dysproporcja pomiędzy wielkością przedsiębiorstw popełniających naruszenie tego samego typu. Konieczne jest zwłaszcza wzięcie pod uwagę rzeczywistych ekonomicznych możliwości sprawców naruszenia w zakresie wyrządzenia znaczących szkód innym podmiotom obecnym na rynku, w szczególności konsumentom.

Ponadto zgodnie z tymi wytycznymi, zasada równych grzywien za takie samo zachowanie może prowadzić do nakładania różnych grzywien na przedsiębiorstwa bez potrzeby opierania tych różnic na rachunku arytmetycznym.

Komisja przestrzega zatem zasady równego traktowania, kiedy bierze pod uwagę różnice między sytuacją, z jednej strony, przedsiębiorstwa, które uczestniczyło jedynie w części kartelu uznanego za niezgodny z regułami konkurencji a, z drugiej strony, sytuacją przedsiębiorstwa, które uczestniczyło w kilku jego częściach i zatem różny obrót dla obydwu kategorii przedsiębiorstw.

(por. pkt 210–212, 220, 221)

12. Zgodnie z art. 23 ust. 2 rozporządzenia nr 1/2003 czas trwania naruszenia stanowi jeden z elementów, które należy uwzględnić przy określaniu wysokości grzywny nałożonej na przedsiębiorstwa, które dopuściły się naruszeń reguł konkurencji, gdyż wytyczne w sprawie metody ustalania grzywien nakładanych na mocy art. 15 ust. 2 rozporządzenia nr 17 oraz art. 65 ust. 5 traktatu EWWiS wyróżniają: naruszenia krótkotrwałe (trwające co do zasady krócej niż rok), w wypadku których kwota wyjściowa ustalona z tytułu wagi naruszenia nie powinna być podwyższana; naruszenia o średnim czasie trwania (trwające co do zasady od roku do pięciu lat), za które ta kwota może być podwyższona o 50%; i naruszenia długotrwałe (trwające co do zasady ponad pięć lat), za które ta kwota może być podwyższona o 10% za każdy rok. Stosując zatem zasady, jakimi sama związała się w tych wytycznych Komisja może podwyższyć o 80%, to jest o 10% za każdy rok, kwotę wyjściową grzywny, ze względu na czas trwania naruszenia, który rozłożył się na okres ponad ośmiu lat, bez możliwości uznania takiego podwyższenia jako oczywiście nieproporcjonalne zważywszy na długotrwałość naruszenia

W dodatku przy jednolitym i trwałym naruszeniu, które charakteryzuje się tym, że przez cały czas trwania naruszenia jego uczestnicy realizowali wspólny cel, zmierzający w szczególności do podziału projektów i ograniczenia zakresu ich indywidualnych zachowań handlowych przy składaniu ofert, i które ma w konsekwencji charakter bardzo poważny przez cały okres jego trwania, Komisja jest uprawniona do zastosowania tej samej stopy podwyższenia dla całego okresu naruszenia.

(por. pkt 225, 226, 228, 229, 232)

13. Potrzeba zapewnienia grzywny na poziomie, który zapewni jej wystarczająco odstraszący skutek, jeśli potrzeba ta nie uzasadnia podniesienia ogólnego poziomu grzywien w ramach wprowadzania w życie polityki konkurencji, wymaga, aby kwota grzywny była tak dostosowana, aby uwzględnić zamierzony wpływ na przedsiębiorstwo, na które jest nałożona, i aby grzywna nie była zbyt niska lub zbyt wysoka, biorąc zwłaszcza pod uwagę możliwości finansowe danego przedsiębiorstwa, zgodnie z wymogami wynikającymi z konieczności zapewnienia skuteczności grzywny i przestrzegania zasady proporcjonalności.

W tym względzie Komisja ma prawo posłużyć się globalnym obrotem przedsiębiorstwa uczestniczącego w kartelu jako kryterium mającym znaczenie dla wysokości mnożnika odstraszącego. Rozmiar i globalne zasoby przedsiębiorstwa są zatem kryteriami mającymi znaczenie dla realizowanego celu, to znaczy zagwarantowania skuteczności grzywny poprzez dostosowanie jej wysokości ze względu na globalne zasoby przedsiębiorstwa i jego zdolności do pozyskania środków niezbędnych do zapłacenia tej grzywny. Określenie stopy podwyższenia kwoty wyjściowej w celu zapewnienia wystarczającego efektu odstraszącego służy bowiem bardziej zapewnieniu skuteczności grzywny niż odzwierciedleniu szkodliwości naruszenia dla normalnej konkurencji i tym samym wagi tego naruszenia.

Ponadto ewentualny brak oceny prawdopodobieństwa powrotu do naruszenia ze strony zainteresowanego przedsiębiorstwa nie wpływa w żadnym razie na zgodność z prawem mnożnika. Związek między wielkością i całkowitymi zasobami przedsiębiorstw z jednej strony a koniecznością zapewnienia grzywnie skutku odstraszącego z drugiej strony nie może być bowiem kwestionowany.

W tym względzie duże przedsiębiorstwo dysponujące znacznymi zasobami finansowymi w porównaniu z innymi członkami kartelu może łatwiej zmobilizować środki konieczne do zapłacenia grzywny, co uzasadnia ze względu na skutek odstrasżający nałożenie, w szczególności poprzez zastosowanie mnożnika, grzywny proporcjonalnie wyższej niż ta nałożona za takie samo naruszenie na przedsiębiorstwo, które nie dysponuje takimi środkami.

Ponieważ podwyższenie kwoty wyjściowej w celu zapewnienia wystarczająco odstrasżającego skutku ma na celu przede wszystkim zapewnienie skuteczności grzywny w kontekście możliwości finansowych przedsiębiorstwa, Komisja nie ma w końcu obowiązku uwzględnienia przy określaniu mnożnika, który ma zostać zastosowany, ustanowienia przez zainteresowane przedsiębiorstwo programu zapewnienia przestrzegania zasad konkurencji.

(por. pkt 239–242, 245, 247)

14. Komunikat w sprawie zwalniania z grzywien i zmniejszania grzywien w sprawach kartelowych stanowi dokument mający na celu uszczegółowienie – z poszanowaniem norm prawnych wyższej rangi – kryteriów, które Komisja zamierza stosować w ramach wykonywania swoich uprawnień dyskrecyjnych przy ustalaniu grzywien nałożonych za naruszenie reguł konkurencji Unii. Stąd wynika samoograniczenie jej uprawnień, które nie wyklucza jednak zachowania przez Komisję znaczącego zakresu swobodnego uznania.

Zatem Komisji przysługuje szeroki zakres uznania w zakresie oceny, czy dowody przedstawione przez dane przedsiębiorstwo, które wyraziło chęć skorzystania z postanowień komunikatu w sprawie współpracy zwiększają wartość dowodów w rozumieniu pkt 21 tego komunikatu.

Podobnie po stwierdzeniu, że zwiększona została wartość dowodowa w rozumieniu pkt 21 komunikatu w sprawie współpracy, Komisja dysponuje zakresem swobodnego uznania przy określaniu dokładnego poziomu zmniejszenia kwoty grzywny przyznanego danemu przedsiębiorstwu. Punkt 23 lit. b) akapit pierwszy komunikatu w sprawie współpracy przewiduje bowiem przedziały odnoszące się do zmniejszenia kwoty grzywny dla różnych wskazanych kategorii przedsiębiorstw.

W tych okolicznościach Komisja nie przekracza w oczywisty sposób zakresu swobodnego uznania obniżając kwotę grzywny zawartą w tych przedziałach, jeśli dowody, niezależnie od ich jakości i przydatności, zostały przedstawione w momencie kiedy Komisja miała już w swoim posiadaniu informacje potrzebne do wykazania naruszenia art. 81 WE, przeprowadziła już serię kontroli i otrzymała wnioski na podstawie tego komunikatu od innego przedsiębiorstwa.

(por. pkt 260, 261, 263–265, 270, 273, 274, 278, 282–284, 289, 291, 295, 298, 309–312, 322, 323, 326, 328–332, 345–349, 375, 377)

15. Argument, który został zawarty w przypisie dolnym skargi i nie został przez nie nigdzie rozwinięty nie spełnia warunków art. 44 ust. 1 lit. c) regulaminu postępowania przed Sądem i wobec tego jest niedopuszczalny.

(por. pkt 338)

16. Prawo do powoływania się na ochronę uzasadnionych oczekiwań rozciąga się na każdą jednostkę, która znajduje się w sytuacji, z której wynika, iż organy administracji Unii, dostarczając jej szczegółowych zapewnień, doprowadziły do powstania u niej rozsądnych oczekiwań. Natomiast nikt nie może powoływać się na naruszenie zasady ochrony uzasadnionych oczekiwań, jeśli brak jest dokładnych zapewnień, które zostałyby mu dostarczone przez organy administracji. Takimi zapewnieniami są dokładne, bezwarunkowe i spójne informacje pochodzące z uprawnionych i wiarygodnych źródeł.

W ramach ustalania kwoty grzywny za naruszenie reguł konkurencji Unii, wskazanie w piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów, że Komisja zamierza udzielić zmniejszenia grzywny poza ramami komunikatu w sprawie zwalniania z grzywien i zmniejszania grzywien w sprawach kartelowych nie może stanowić dokładnego zapewnienia, co do zakresu lub stawki zmniejszenia, które w danym przypadku miałyby zostać przyznane zainteresowanym przedsiębiorstwom. W konsekwencji tego typu zapewnienie w żadnym razie nie może prowadzić do powstania jakichkolwiek uzasadnionych oczekiwań w tym względzie.

Wcześniejsza praktyka decyzyjna Komisji nie może ponadto stanowić ram prawnych dla grzywien w dziedzinie konkurencji.

(por. pkt 359–364)

17. Zasada proporcjonalności wymaga, by akty instytucji Unii nie wykraczały poza to, co odpowiednie i konieczne do realizacji uzasadnionych celów, którym mają służyć dane przepisy, przy czym w przypadku gdy istnieje możliwość wyboru spośród większej liczby odpowiednich rozwiązań, należy stosować to najmniej dotkliwe, a wynikające z tego niedogodności nie mogą być nadmierne w stosunku do zamierzonych celów.

W tym zakresie nie narusza zasady proporcjonalności decyzja Komisji, która przyznaje jedynie minimalne 1% zmniejszenie kwoty grzywny ze względu na brak zakwestionowania okoliczności faktycznych i mając na uwadze marginalną wartość współpracy po otrzymaniu pisma w sprawie przedstawienia zarzutów, zważywszy, że obniżenie to kumuluje się z obniżkami, które zostały już przyznane w ramach komunikatu w sprawie zwalniania z grzywien lub zmniejszania grzywien w sprawach kartelowych.

(por. pkt 366, 370, 383)

18. Jeżeli chodzi o przestrzeganie zasady proporcjonalności w ramach ustalania kwoty grzywien za naruszenie reguł konkurencji Unii, takie grzywny nie powinny być nieproporcjonalne w stosunku do celów, których realizacji służą, czyli zapewnieniu poszanowania reguł konkurencji i kwota grzywny nałożonej na przedsiębiorstwo za tego rodzaju naruszenie w dziedzinie konkurencji powinna być proporcjonalna do naruszenia ocenianego całościowo, biorąc pod uwagę zwłaszcza wagę tego naruszenia. Poza tym przy ustalaniu kwot grzywien Komisja winna mieć na względzie konieczność zapewnienia, by wywierały one wystarczająco odstraszający skutek.

(por. pkt 384)